

**UCHWAŁA NR .....
RADY MIASTA BIAŁYSTOK**

z dnia ..... 2015 r.

w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu "Wychowawca Podwórkowy" na lata 2016-2018

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6 i 6a oraz art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515, 1890) oraz art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163, 693, 1045, 1058, 1240, 1310, 1359, 1607, 1616, 1830) w zw z art. 176 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332, 1045, 1199) uchwała się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Miejski Program „Wychowawca Podwórkowy” na lata 2016-2018, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Białystok.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 01 stycznia 2016 r.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Mariusz Krzysztof Gromko

MIEJSKI PROGRAM „WYCHOWAWCA PODWÓRKOWY” NA LATA 2016-2018

1. WSTĘP

W dzisiejszych czasach wpływ niekontrolowanych treści masowej informacji promujących agresywne i przestępcze wzorce zachowań powoduje, iż coraz więcej dzieci i młodzieży spędza czas wolny w sposób ryzykowny, z możliwością dostępu do substancji psychoaktywnych. Niedostateczna oferta atrakcyjnych i bezpłatnych form alternatywnego spędzania czasu pozaszkolnego nie daje możliwości rozwijania zainteresowań, talentów i pasji. Niska skuteczność oddziaływań profilaktyczno – wychowawczych i resocjalizujących stosowanych wobec małoletnich powoduje wzrost liczby zachowań agresywnych ze strony często bardzo młodych ludzi, a bezsilność społeczna w tej sprawie powoduje obniżenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców lokalnych środowisk. U dzieci i młodzieży podejmującej zachowania ryzykowne częściej niż u ich rówieśników, którzy tych zachowań nie podejmują, występuje brak umiejętności rozwiązywania problemów, adekwatnego reagowania na sytuacje trudne, radzenia sobie z emocjami, niska samoocena. Szczególne znaczenie w podejmowaniu ryzykownych zachowań przez młodzież przypisuje się negatywnym wpływom rówieśniczym (posiadanie przyjaciół, którzy modelują zachowania problemowe), niskiej motywacji do osiągania sukcesów życiowych (w szkole, w życiu rodzinnym i zawodowym) oraz niskim osiągnięciom w nauce (niska średnia ocen szkolnych), emigracji rodziców (pozostawienie z babcią, ciocią itp.). Na niedostosowanie społeczne dziecka skłonni jesteśmy niejednokrotnie patrzeć powierzchownie. W efekcie „leczymy” skutki, bez usuwania istoty zjawiska.

Miejski Program „Wychowawca Podwórkowy” przewidziany do realizacji na lata 2016-2018 jest odpowiedzią na potrzeby środowisk lokalnych jak również środowisk zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

Podstawą prawną działań prowadzonych w ramach niniejszego Programu oraz jego organizacji są ustawy: z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332 z późn.zm.) dopuszczająca wsparcie w formie pracy podwórkowej prowadzonej przez wychowawcę, ustawa o pomocy społecznej oraz ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Zadaniem wychowawców podwórkowych jest: animacja czasu wolnego dzieci i młodzieży, inicjowanie działań mających na celu naukę młodego pokolenia umiejętności społecznych, prawidłowej komunikacji oraz pozytywnych relacji w rodzinie, szkole, grupie rówieśniczej i środowisku lokalnym. Innym aspektem pracy podwórkowej jest pomoc w rozwiązywaniu różnego rodzaju trudności i problemów dzieci, zarówno szkolnych, socjalnych, rodzinnych jak i prawnych poprzez działania korekcyjne i naprawcze.

W tych elementach Miejski Program „Wychowawca Podwórkowy” jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2011-2020.

Jest on ważnym obszarem wsparcia rodziny w jej funkcjach opiekuńczo-wychowawczych, poszerzaniem oferty dotyczącej wypełniania czasu wolnego (pozaszkolnego) dzieciom i młodzieży. Zajęcia animacyjne, rekreacyjne, tematyczne, kulinarne, taneczne, wokalne oraz sportowe dają możliwość rozwijania umiejętności i zainteresowań dzieci, a projekty profilaktyczne i wyjazdy integracyjne uczą umiejętności społecznych, komunikacji w grupie oraz pozytywnie kształtują osobowość młodego pokolenia.

2. DIAGNOZA NIEDOSTOSOWANIA SPOŁECZNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY W BIAŁYMSTOKU:

Miasto Białystok jest stolicą województwa podlaskiego i największym miastem północno-wschodniej Polski. Zajmuje obszar 102,12 km². Wśród miast wojewódzkich Polski, Białystok jest drugim miastem pod względem gęstości zaludnienia i jedenastym pod względem liczby ludności.

Liczba dzieci i młodzieży zamieszkałych w Białymstoku urodzonych w 2012 r. wynosiła 2984 i w 2013 r 2802 osoby (dane sporządzone przez Referat Ewidencji Ludności Urzędu Miejskiego w Białymstoku na dzień 28.01.2014r.).

W mieście Białystok brak jest dokładnych danych statystycznych dotyczących niedostosowania społecznego dzieci i młodzieży. Jednak w województwie podlaskim ilość młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym ze względu na zaniedbania środowiskowe, wpływ grup młodocianych, osób mających konflikt z prawem, wykluczenie społeczne osób, które nie odpowiadają przyjętym normom przez grupy społeczne wzrasta.

W 2010 roku na terenie podlaskich placówek oświatowych i wychowawczych popełniono łącznie 566 czynów o charakterze kryminalnym (401 - w 2009 r.), co stanowi wzrost o ponad 41%.

Przestępczość w/w placówek wzrosła na terenie każdego szczebla edukacyjnego, i tak odpowiednio:

- na terenie internatów i burs szkolnych o 69%,
- szkół podstawowych i gimnazjalnych o 50%,
- szkół średnich i zawodowych o 24%,
- szkół wyższych o 8%.

Najliczniejszą grupę czynów popełnionych na terenie placówek oświatowych w 2010 r. stanowiły przestępstwa rozbójnicze popełnione w szkołach podstawowych i gimnazjalnych. Odnotowano 42 (63 – w 2009r.) zdarzenia, które miały miejsce na terenie boisk szkolnych. Najliczniejszą grupę spośród nich stanowiły czyny z kategorii: kradzież cudzej rzeczy - 21 (18 - w 2009r.).

Na terenie woj. podlaskiego odnotowano 699 nieletnich pod wpływem alkoholu oraz 1007 nieletnich podejrzanych o popełnienie przestępstw, w kategoriach przestępstw, gdzie badany jest stan trzeźwości, 67 osób (blisko 7%) było pod wpływem alkoholu. W 2010 r. odnotowano (w porównaniu do ubiegłego roku) wzrost liczby przestępstw stwierdzonych z art. 208 kk (rozpijanie) – 11 czynów, w których pokrzywdzonymi było 18 małoletnich (w 2009 r. - 7 małoletnich). Podejrzewanych o popełnienie w/w czynów było 6 osób (w 2009 r. - 4 osoby).

W 2010 r. odnotowano nieznaczny spadek liczby przestępstw z Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz spadek liczby ujawnionych nieletnich pod wpływem alkoholu. Analogicznie do ubiegłych lat, największą liczbę przestępstw nieletnich odnotowano w kategorii posiadania środków odurzających (73% wszystkich czynów nieletnich), gdzie w 2010 r. nastąpił największy od 6 lat wzrost liczby tych czynów.

Dane te pokazują jak duża jest potrzeba wsparcia dzieci i młodzieży w tym zakresie.

3. WSPRACIE DZIECI I MŁODZIEŻY W BIAŁYMSTOKU W RAMACH PROGRAMU.

Białystok to centrum administracyjne, gospodarcze, naukowe i kulturalne województwa podlaskiego. Postrzegane jako miasto młodzieży, uczniów i studentów, tradycyjnie gościnne, zielone, o bogatej ofercie kulturalnej, sportowej i naukowej.

Posiada rozbudowany i dobrze działający system wsparcia dzieci i młodzieży oraz ich rodzin zarówno w sferze publicznej jak i pozarządowej. Ważnym obszarem wsparcia rodziny w jej funkcjach opiekuńczo – wychowawczych jest poszerzanie oferty dotyczącej wypełniania czasu wolnego (pozaszkolnego) dzieciom i młodzieży.

Dotychczas realizowany przez miasto Białystok Lokalny Program Pomocy Społecznej „Wychowawca Podwórkowy” realizując cel główny: przeciwdziałanie patologiom społecznym oraz zapobieganie społecznie nieakceptowanym zachowaniom dzieci i młodzieży w latach 2012-2015 kontynuował działania z zakresu animacji czasu wolnego, oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych i profilaktycznych z elementami socjoterapii, rozwoju umiejętności i zdolności podopiecznych w formie podwórek tematycznych.

W oparciu o analizę potrzeb środowisk lokalnych poszczególnych osiedli i ich specyfiki prowadzone były m.in.:

1. Podwórko Integracji
2. Podwórka Młodego Kibica
3. Podwórko Małego Kucharza
4. Podwórko Młodego Aktora
5. Podwórka Małego Odkrywcy
6. Podwórko Pokoleń

7. Podwórko Sportu
8. Podwórka Sztuki
9. Podwórko Tańca i Animacji
10. Podwórko Wielokulturowości.

Działania programowe ukazują, iż:

1. Na wielu białostockich osiedlach brakuje zaplecza sportowego i rekreacyjnego, z którego mogłyby bezpiecznie korzystać dzieci (co potwierdzają również bardzo często rodzice, dyrekcje szkół, instytucje lokalne, zarządy osiedli);
2. Oferty klubów i świetlic osiedlowych są niewystarczające i obejmują swoim zakresem niewielką grupę dzieci i młodzieży;
3. Większość ofert klubów sportowych jest odpłatna, co bardzo ogranicza możliwości korzystania z ich wielu rodzin ze względów finansowych;
4. Zajęcia o charakterze profilaktycznym (z zakresu obszarów tematycznych: zachowania ryzykowne, odpowiedzialność karna nieletnich, cyber przemoc, agresja) powinny być prowadzone we wszystkich rodzajach szkół szczególnie w gimnazjalnych.

W latach 2012 - 2015 roku Program był prowadzony na następujących osiedlach miasta Białegostoku: Antoniuk, Bacieczki, Bema, Białostoczek, Centrum, Dojlidy, Dziesięciny, Leśna Dolina, Młodych, Nowe Miasto, Piasta, Przydworcowe, Przyjaźń, Skorupy, Starosielce, Słoneczny Stok, TBS-y, Wygoda, Wysoki Stoczek. Współpracowały z nami na tych terenach szkoły: SP Nr 2, SP Nr 4, SP Nr 6, SP Nr 8, SP Nr 12, SP Nr 15, SP Nr 16, SP Nr 19, SP Nr 20, SP Nr 21, SP Nr 26, SP Nr 34, SP Nr 37, SP Nr 43, SP Nr 49, SP Nr 50, Zespół Szkół Sportowych Nr 1 oraz Publiczne Gimnazja Nr 6 i Nr 18. Działaniami objęto podobnie do lat wcześniejszych kompleks boisk sportowych: przy ul. Zachodniej oraz boisko przy ul. Wasilkowskiej 4.

Program był realizowany także w trzech lokalach programowych: na Os. Centrum przy ul. Grochowej 4 m 1, na Os. Dojlidy w lokalu przy ul. Dojnowskiej 80 A/18, na Os. TBS przy ul. Pietkiewicza 8 A. Na Os. Bacieczki w SP Nr 16 mieściła się świetlica artystyczna. W styczniu 2015r. Lokalny Program Pomocy Społecznej "Wychowawca Podwórkowy" otrzymał lokal na osiedlu Starosielce przy ul. Barszczańskiej 5.

Od 2013 roku pojawiła się nowa forma działań opiekuńczo-wychowawczych: wyjazdy integracyjne połączone z elementami survivalu i atletyki terenowej, zaś w 2014 roku Lokalny Program Pomocy Społecznej „Wychowawca Podwórkowy” rozszerzył swoją działalność o wyjazdy profilaktyczne połączone z treningiem umiejętności społecznych z elementami socjoterapii oraz treningiem umiejętności kulinarnych.

Nowymi formami działań animacyjnych cieszącymi się ogromnym zainteresowaniem dzieci i młodzieży były: Akcje Weekend, Akcje Ferie, oraz Akcje Lato, które w większości realizowano na podwórkach, osiedlach jako element pracy podwórkowej oraz w formie wyjazdów integracyjnych.

W ramach współpracy z Uniwersytetem III Wieku realizowany był międzynarodowy projekt „Connecting Generations (Łączenie pokoleń)” - CONGENIAL. Program „Wychowawca Podwórkowy” realizował wiele projektów o charakterze integracyjnym, sportowym i rekreacyjnym z klubami sportowymi m.in.: Jagiellonią Białystok, Primacol Lowlanders Białystok i Żubrami Białystok.

Ogółem w latach 2012-2015 w programie zatrudnionych było 56 wychowawców podwórkowych, a 16 wolontariuszy odbyło staż. Koordynacją programu kierowały 4 osoby. Średnia ilość osób korzystających w miesiącu z zajęć programowych to ok. 690. Najliczniejszą grupę wiekową stanowiły dzieci w przedziale 6-12 lat. Młodzież w przedziale 13-18 lat uczestniczyła najchętniej w zajęciach sportowych, grach i zabawach terenowych, zajęciach survivalowych oraz zajęciach uczących umiejętności społecznych z elementami socjoterapii.

W ramach działań Programu wychowawcy tworzyli innowacyjne projekty, bloki edukacyjne i programy autorskie powstające m.in. na prośbę rodziców i opiekunów, pedagogów szkolnych we współpracy z wieloma instytucjami i stowarzyszeniami.

Program „Wychowawca Podwórkowy” w wielu działaniach z zakresu animacji i profilaktyki współpracował ze Stowarzyszeniem na Rzecz Integracji Dzieci i Młodzieży „Przyjaciele z osiedla”. Organizacja ta skupia młodych ludzi, studentów białostockich uczelni, pedagogów różnych specjalizacji, sportowców, absolwentów turystyki oraz innych na co dzień pracujących z dziećmi i młodzieżą zagrożoną demoralizacją. Działalność Stowarzyszenia obejmuje sferę kulturalno-oświatową, rekreacyjno-sportową na rzecz dzieci i młodzieży oraz całych rodzin.

Od stycznia 2015r. w programie podjęto działania profilaktyczne oparte o zasady sprawiedliwości naprawczej „Strefa Intensywnej Profilaktyki” skierowane do młodzieży gimnazjalnej.

Analiza dotychczasowych działań i przeprowadzona ewaluacja potwierdzają konieczność prowadzenia alternatywnych form spędzania czasu wolnego oraz oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych oraz naprawczych na białostockich osiedlach w formie pracy podwórkowej.

Kierując się potrzebami i zainteresowaniami najmłodszych mieszkańców Białegostoku, ich opiekunów i rodziców, opracowane zostały nowe działania, zajęcia tematyczne, które stały się alternatywą proponowanych zajęć pozaszkolnych.

Formami, które przynoszą największe efekty są: warsztaty profilaktyczne, projekty edukacyjne, trening umiejętności społecznych, oddziaływania socjoterapeutyczne, projekty oparte na treningu umiejętności kulinarnych, projekty teatralne realizowane metodą dramy, projekt survivalowy. Weekendowe wyjazdy integracyjne i profilaktyczne oraz akcje weekend są niezastąpionym obszarem poznania dzieci i młodzieży, możliwością nawiązania bliższych relacji co ogromnie pomaga w realizacji działań w środowisku lokalnym z wykorzystaniem form pracy podwórkowej.

4. CELE PROGRAMU

4.1. CEL STRATEGICZNY PROGRAMU

Przeciwdziałanie patologiom społecznym oraz zapobieganie społecznie nieakceptowanym zachowaniom dzieci i młodzieży poprzez organizowanie im czasu wolnego, rozwijanie ich zainteresowań oraz prowadzenie działań profilaktycznych.

4.2. CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Wypracowanie optymalnego, dostosowanego do różnorodnych warunków modelu pracy profilaktyczno – wychowawczej w środowisku otwartym.
2. Kształtowanie nawyku uczestnictwa w zajęciach sportowo – rekreacyjnych jako elementu profilaktyki prozdrowotnej i przeciwalkoholowej.
3. Kształtowanie umiejętności współistnienia oraz współdziałania w grupie rówieśniczej i społecznej przez wspólną naukę, zabawę i wybór właściwych form spędzania wolnego czasu.
4. Modyfikowanie niepożądanych zachowań, kształtowanie trwałych zasad i wartości u młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej poprzez udział w projektach i programach profilaktycznych, warsztatach tematycznych, zajęciach z komunikacji społecznej.
5. Aktywizacja społeczności lokalnej w tym głównie rodziców i opiekunów do działań na rzecz ograniczenia zachowań patologicznych dzieci i młodzieży, podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat zachowań ryzykownych oraz budowanie efektywnych mechanizmów współpracy międzyinstytucjonalnej.
6. Pomoc w rozwiązywaniu trudności i problemów dzieci, zarówno szkolnych, socjalnych, rodzinnych i prawnych poprzez działania korekcyjne i naprawcze.

5. KIERUNKI DZIAŁAŃ:

1. Upowszechnianie i inicjowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców.
2. Zwiększenie dostępności do masowych form spędzania czasu wolnego.
3. Rozwijanie umiejętności i zdolności dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych niedostosowaniem społecznym.
4. Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form kultury, nauki i sportu.
5. Współpraca z rodzicami i opiekunami mającymi problemy wychowawcze, edukacyjne i psychologiczne.
6. Profesjonalizacja kadry wychowawców podwórkowych poprzez udział w szkoleniach i warsztatach podnoszących ich wiedzę i kompetencję.

6. WSKAŹNIKI:

1. Liczba dzieci korzystających z alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
2. Liczba rodziców korzystających z różnorodnych form pomocy.
3. Liczba udzielonych porad rodzicom i opiekunom prawnym.

4. Liczba dzieci skierowanych przez pedagogów i asystentów rodziny.
5. Liczba przeprowadzonych imprez, warsztatów i projektów autorskich.
6. Liczba wyjazdów wakacyjnych, feryjnych i akcji weekendowych.
7. Liczba szkół podstawowych i ponadpodstawowych w zakresie współpracy środowisk lokalnych.
8. Liczba wychowawców podwórkowych prowadzących działania o charakterze animacyjnym, profilaktycznym i naprawczym.
9. Liczba osób biorących udział w szkoleniach w zakresie animacji czasu wolnego, pracy z dzieckiem i rodziną, profilaktyki i socjoterapii.
10. Liczba wychowawców podwórkowych, instruktorów i specjalistów zatrudnionych w programie.

7. OCZEKIWANE REZULTATY:

1. Wzrost liczby dzieci i młodzieży do tej pory nie uczestniczących w zajęciach programowych.
2. Poszerzenie rejonów pracy wychowawcy o nowe obszary działań oraz poszerzenie oferty pracy wychowawczej w rejonach miasta szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne i niedostosowanie społeczne.
3. Ograniczenie wśród dzieci i młodzieży zachowań agresywnych i społecznie nieakceptowanych;
4. Zaspokojenie różnorodnych potrzeb dzieci i młodzieży: bezpieczeństwa, przynależności, szacunku, akceptacji, aktywności fizycznej;
5. Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży eksperymentującej z alkoholem i innymi środkami uzależniającymi;
6. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców białostockich osiedli;
7. Zwiększenie świadomości, wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży w zakresie specyfiki zagrożeń oraz możliwości ich unikania;
8. Odkrycie twórczych uzdolnień uczestników programu, talentów w różnych dziedzinach;
9. Profesjonalizacja kadry pełniącej rolę wychowawcy podwórkowego w obszarze pracy z dziećmi zagrożonymi niedostosowaniem społecznym oraz z „dziećmi ulicy”;
10. Wypracowanie optymalnego, dostosowanego do różnorodnych warunków modelu pracy profilaktyczno-wychowawczej w środowisku otwartym.

8. ADRESACI PROGRAMU:

Dzieci i młodzież z białostockich osiedli mieszkaniowych w przedziale wiekowym 5-18 lat.

9. TERMIN REALIZACJI:

Program realizowany będzie w latach 2016-2018, jako praca całoroczna (w praktyce ramy czasowe realizacji programu będą modyfikowane w zależności od założeń i działań projektu).

10. MIEJSCE REALIZACJI:

Realizacja projektu odbywać się będzie na białostockich osiedlach, boiskach, kompleksach sportowych we współpracy ze szkołami i spółdzielniami mieszkaniowymi zaplanowana jako proces ciągły. W zależności od identyfikowanych potrzeb dzieci i młodzieży oraz pory roku i warunków atmosferycznych zajęcia odbywają się na wolnym powietrzu (boiska i place) bądź w udostępnianych przez spółdzielnie oraz szkoły pomieszczeniach. Czas zajęć obejmuje godziny popołudniowe w dni robocze oraz soboty (w trakcie roku szkolnego) oraz dni powszednie w okresie wakacyjnym w dogodnym dla uczestników czasie. W okresie wakacyjnym ilość godzin prowadzonych przez wychowawców zajęć powinna być tak, jak dotychczas większa niż w roku szkolnym (z uwagi na długość dnia, okres wakacyjny, większą ilość dzieci biorących udział w programie).

Na osiedlach, gdzie zagrożenie patologiami społecznymi i niedostosowaniem społecznym jest zdecydowanie większe, godziny pracy wychowawców powinny być również zwiększone. Do takich osiedli zaliczyć należałoby Os. TBS, Os. Dziesięciny, Os. Dojlidy w rejonie ul. Dojnowskiej, Os. Starosielce.

We współpracy ze szkołami i innymi organizacjami realizowane będą projekty edukacyjne, profilaktyczne i naprawcze.

11. REALIZACJA PROGRAMU:

11.1. WSPÓLORGANIZATORZY I PODZIAŁ KOMPETENCJI ZA REALIZACJĘ PROGRAMU:

1. Urząd Miejski w Białymstoku:

- nadzór merytoryczny,
- partycypacja w kosztach realizacji programu oraz pozyskiwanie środków na potrzeby programu,
- pozyskiwanie partnerów i koordynacja współpracy pomiędzy poszczególnymi podmiotami realizującymi program.

2. Pogotowie Opiekuńcze:

- bezpośrednia realizacja działań Programu.

3. Uczelnie wyższe:

- Uniwersytet w Białymstoku;
- Wyższa Szkoła Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku;
- Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna;
- upowszechnienie działań programowych wśród studentów oraz wyłonienie kandydatów do prowadzenia zajęć (w formie wolontariatu lub w ramach praktyk studenckich);
- organizacja praktyk studentów.

4. Zarząd Mienia Komunalnego, białostockie spółdzielnie mieszkaniowe i rady osiedlowe:

- upowszechnienie informacji o realizacji programu wśród mieszkańców;
- zintegrowanie mieszkańców spółdzielni na rzecz realizacji programu;
- udostępnienie lokalu na potrzeby realizatorów programu.

5. Szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne Miasta Białegostoku:

- upowszechnienie informacji o realizacji programu wśród społeczności szkolnych;
- udostępnianie boisk szkolnych oraz sal gimnastycznych i innych pomieszczeń (w miarę możliwości i potrzeb) na potrzeby programu;
- uczestnictwo w tworzeniu środowiskowej koalicji profilaktyczno – wychowawczej,
- pomoc w rozwiązywaniu doraźnych trudności i problemów dzieci, zarówno szkolnych, socjalnych, rodzinnych, jak i psychologicznych;
- udział w ewaluacji programu.

6. BOSIR:

- udostępnianie boisk oraz obiektów na potrzeby programu na terenie miasta Białystok.

7. Komenda Miejska Policji.

- współpraca w zakresie działań prewencyjnych i profilaktycznych na terenie miasta Białegostoku.

8. Organizacje pozarządowe, miejskie jednostki organizacyjne i wolontariat.

11.2. WARUNKI UMOŻLIWIAJĄCE REALIZACJĘ PROGRAMU:

1. Udostępnienie przez szkoły znajdujące się w obrębie realizacji programu – boisk szkolnych oraz sal gimnastycznych (w miarę możliwości i potrzeb Programu „Wychowawca Podwórkowy”);
2. Udostępnienie przez spółdzielnie mieszkaniowe pomieszczeń znajdujących się na terenie osiedla z możliwością nieodpłatnego korzystania przez realizatorów;
3. Udostępnienie boisk i placów osiedlowych na działania wychowawców podwórkowych;
4. Zapewnienie materiałów do prowadzenia zajęć plastycznych, sportowych i innych;
5. Aktywizacja lokalnych firm i przedsiębiorstw na rzecz wsparcia realizacji programu.

11.3. BEZPOŚREDNI REALIZATORZY PROGRAMU:

Wychowawca podwórkowy pracujący pod opieką merytoryczną koordynatora programu.

Rolę WYCHOWAWCY PODWÓRKOWEGO mogą pełnić:

- studenci wyższych uczelni - kierunków o profilu pedagogicznym, resocjalizacyjnym, wychowania fizycznego, turystyki i rekreacji lub innej specjalizacji, dającej możliwości rozwijania zainteresowań podopiecznych (studia dzienne i zaoczne);

- absolwenci w/w kierunków;
- osoby posiadające uprawnienia instruktorskie w różnych dziedzinach sportowych i innych, którzy spełniają następujące kryteria:
  - a) osoby niekarane;
  - b) posiadające dodatkowe specjalności o charakterze: muzycznym, plastycznym, tanecznym, sportowym, potwierdzone odpowiednimi dokumentami;
  - c) posiadające umiejętności współpracy w grupie, nawiązywania kontaktów interpersonalnych, organizowania zajęć czasu wolnego dla różnych grup wiekowych;
  - d) spełniające kryteria art. 26 ust. 2 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r.;
  - e) podejmą działanie jako wychowawca podwórkowy w następujących formach: praktyka studencka, umowa – zlecenie, umowa o pracę, porozumienie wolontarystyczne (zgodne z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie).
  - f) wolontariusz/stażysta powinien uzyskać akceptację koordynatora programu do prowadzenia określonych działań.

12. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ:

Program monitorowany będzie corocznie, zaś dane uzyskane z monitoringu pozwolą na proces ewaluacyjny Programu. Coroczne uzyskiwanie informacji od realizatorów programu, będzie miało na celu wskazanie stopnia realizacji celu strategicznego i celów szczegółowych, przypisanych do konkretnych kierunków działań. Na zakończenie okresu trwania programu przewiduje się sporządzenie podsumowania na bazie analizy z rocznych sprawozdań. Partnerzy programu ponoszą odpowiedzialność za poprawny przebieg realizacji programu w zakresie powierzonych zadań. Bieżące informacje z realizacji działań programowych będą sporządzane przez wychowawców i przekazywane koordynatorom projektu. Koordynator programu będzie kreował nowe formy pracy, nawiązywał współpracę z nowymi instytucjami, organizacjami, które mogą przyczynić się do poszerzenia oferty programu.

Otrzymane informacje pozwolą na ocenę skuteczności i efektywności podjętych działań w latach 2016-2018. Uzyskane wnioski pozwolą na wypracowanie założeń programowych programu na kolejne lata.

13. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Finansowanie Programu odbywać się będzie ze środków budżetowych. Mogą być również pozyskiwane środki pozabudżetowe (z innych źródeł, w tym z programów rządowych oraz środków UE).

14. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

L.p.	Nazwa działań w ramach programu	Czas realizacji zadania w roku 2016											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1.	Kontynuacja pracy dotychczasowych grup prowadzonych przez wychowawców podwórkowych												
2.	Nabór kandydatów												
3.	Rozszerzanie zakresu działania na terenie miasta (tworzenie nowych grup)												
4.	Ewaluacja roczna												

15. STANDARDY PRACY WYCHOWAWCY PODWÓRKOWEGO

15.1. ZAKRES DZIAŁANIA WYCHOWAWCY PODWÓRKOWEGO:

1. Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży z białostockich osiedli mieszkaniowych w godzinach popołudniowych w ciągu tygodnia;
2. Oferowanie ciekawych form spędzania tego czasu - różnorodnych zajęć profilaktycznych, rekreacyjnych, sportowych czy gier zespołowych, wspólnych wyjść (do kina, teatru, na basen, na wystawy, na wycieczki), zajęć plastycznych, spotkań z ciekawymi ludźmi, itp.;
3. Zajęcia uczące dzieci różnych umiejętności społecznych (współdziałania w grupie, nawiązywania nowych kontaktów, integrowania się z innymi środowiskami społecznymi i wychowawczymi), podnoszenia wiary w siebie, pomagania lepiej zrozumieć świat i ludzi;
4. Pomoc w rozwiązywaniu codziennych trudności i problemów dzieci, zarówno szkolnych, socjalnych, rodzinnych i rówieśniczych;
5. Stosownie do potrzeb nawiązanie kontaktu i współpracy z rodzicami,
6. Współpraca z lokalnym systemem wsparcia.

15.2. ZADANIA WYCHOWAWCY PODWÓRKOWEGO:

1. Inicjowanie i nawiązywanie kontaktów z dziećmi, proponowanie wspólnych zajęć, rozrywki, rozwijania pomysłów, zachęcanie dzieci do podejmowania wspólnej pracy - urządzania placu zabaw, boiska, itp.;
2. Poznanie środowiska lokalnego oraz ustalenie potrzeb i możliwości działania;
3. Wypracowanie optymalnego, dostosowanego do różnorodnych warunków modelu pracy profilaktyczno-wychowawczej w środowisku otwartym - na ulicy, podwórku, boisku i w innych miejscach spotkań dzieci i młodzieży;
4. Organizowanie zajęć zgodnie z kierunkiem działania wychowawcy podwórkowego np.: rozgrywek sportowych, zajęć plastycznych, tanecznych, konkursów;
5. Praca z grupą (w przypadku wyjść poza teren osiedla – 10 osób pod opieką 1 wychowawcy), bez konieczności tworzenia stałych grup (angażowanie dzieci w działania projektowe wymagają czasowego stworzenia względnie stałej grupy zadaniowej);
6. Kreowanie sytuacji, w których dziecko aktywnie rozwija wszystkie sfery swojej osobowości oraz buduje obraz własnej osoby;
7. Integrowanie środowiska lokalnego; animowanie aktywności społecznej i kulturalnej;
8. Organizacja i prowadzenie różnego rodzaju imprez: sportowych, tematycznych, integracyjnych;
9. Prowadzenie dokumentacji (dziennik pracy wychowawcy) oraz tworzenie scenariuszy, konspektów przy opracowywaniu mini-projektów i programów autorskich;
10. Poza określonym czasem pracy raz w miesiącu uczestniczy w spotkaniach o charakterze doskonalącym.

15.3. ZADANIA WOLONTARIUSZA/STAŻYSTY:

1. Realizowanie działań w ramach danego projektu, zleconych przez koordynatora i bezpośredniego opiekuna – wychowawcy podwórkowego w określonym przedziale czasowym;
- zaleca się, by były to osoby:
  - które uzyskały akceptację koordynatora/ komisji koordynatorów po rozmowie kwalifikacyjnej;
  - osoby, które odbyły min. 30 h stażu w programie.

15.4. CZAS PRACY WYCHOWAWCY PODWÓRKOWEGO:

Wychowawca podwórkowy pracuje przydzieloną ilość godzin od 20 do 50 (w szczególnie uzasadnionych przypadkach liczba godzin może być mniejsza niż 20), godziny bezpośredniej pracy w środowisku;

Wychowawca podwórkowy pracuje w określonym rejonie działań w danym miesiącu, w zależności od środowiska wychowawczego, specyfiki osiedla, rodzaju prowadzonych zajęć oraz ilości dzieci uczestniczących w zajęciach.

Na danym obszarze powinien pracować zespół określony liczbowo z przydzieloną stałą liczbą godzin, tak by stworzyć rozpoznawalność wychowawców podwórkowych, co pozwala na utrzymywanie prawidłowych relacji i zapewnia poczucie bezpieczeństwa.

15.5. DOKUMENTACJA:

Dokumentowanie pracy własnej poprzez :

- prowadzenie dziennika pracy wychowawcy,
- bieżące raportowanie działań w formie np. miesięcznych kart czynności/ raportów z dyżurów (informacje o podjętych działaniach, kontaktach),
- sprawozdanie roczne z działań projektowych składane w terminie 30 dni po rocznym zakończeniu realizacji zadania .

Wychowawca podwórkowy powinien uzyskać pisemną zgodę rodziców na udział dziecka w programie. Uzyskanie zgody rodziców jest obowiązkowe, jeśli zajęcia odbywają się poza terenem osiedla (np. wyjścia do kina, na mecz, imprezę programową, wyjazdy integracyjno-profilaktyczne, wyjazdy wakacyjne i feryjne). Uczestnictwo w programie dzieci i młodzieży jest dobrowolne i bezpłatne.

15.6. OBOWIĄZKI KOORDYNATORA PROGRAMU:

1. Wymagane minimum 3-letnie doświadczenie w realizacji programu pedagogiki podwórkowej/pracy z dzieckiem w środowisku otwartym;
2. Nadzór merytoryczny nad jakością programu zgodnie z harmonogramem i obowiązującym prawem;
3. Nadzór merytoryczny i zarządzanie zespołem;
4. Ocena pracy wolontariuszy i stażystów;
5. Nawiązywanie kontaktów z realizatorami programu tj. szkołami, Zarządem Mienia Komunalnego, BOSiR, spółdzielniami, organizowanie współpracy z instytucjami i stowarzyszeniami w środowisku lokalnym;
6. Współpraca z rodzicami, opiekunami prawnymi, pedagogami, kuratorami i sądami dla nieletnich;
7. W koniecznych sytuacjach profesjonalne diagnozowanie podopiecznego, jego sytuacji rodzinnej i szkolnej oraz podejmowanie decyzji, co do dalszych działań opiekuńczo-wychowawczych, resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych;
8. Nadzór i prowadzenie dokumentacji merytorycznej programu, przygotowanie sprawozdań z realizacji programu;
9. Przygotowanie i sporządzanie umów wychowawców podwórkowych,
10. Sporządzanie dokumentów dotyczących współpracy z różnorodnymi instytucjami na terenie miasta Białegostoku;
11. Fakultatywnie – nadzór nad księgowością, wykonanie budżetu programu (czuwanie nad płynnością finansową, prowadzeniem dokumentacji finansowej).

Ilość koordynatorów i podział obowiązków zależy jest od ilości podopiecznych, realizowanych działań oraz ilości zatrudnionych wychowawców podwórkowych.

16. METODY, TECHNIKI I FORMY PRACY WYCHOWAWCY PODWÓRKOWEGO:

16.1. METODY PRACY:

PRACA Z GRUPĄ

- praca z nieformalnymi grupami podwórkowymi;
- integracja nieformalnej grupy podwórkowej;
- praca z grupą projektową lub zadaniową.

PRACA INDYWIDUALNA:

- kształtowanie pożądanego zachowań i postaw;
- odkrywanie silnych stron dziecka, jego zainteresowań i rozwijanie umiejętności;
- działania profilaktyczno-wychowawcze,

W sytuacjach tego wymagających – pomoc w rozwiązywaniu doraźnych trudności i problemów dzieci (szkolnych , rodzinnych i psychologicznych).

PRACA ŚRODOWISKOWA:

- aktywizacja społeczności lokalnej na rzecz dzieci i młodzieży;
- współpraca z instytucjami i stowarzyszeniami na rzecz koalicji lokalnej;

16.2. TECHNIKI I FORMY PRACY:

- animacja i zabawa;
- sport i rekreacja;
- zajęcia poznawcze w przestrzeni podwórka, dzielnicy i miasta;
- zorganizowane wyjścia w ramach zajęć animacyjnych, sportowych i kulturalnych;
- trening umiejętności społecznych;
- działania profilaktyczne i edukacyjne;
- mini-projekty;
- wybrane formy (elementy) pracy socjoterapeutycznej;
- wyjazdy integracyjno-profilaktyczne;
- wyjazdy survivalowe;
- programy autorskie.

Realizacja projektów przez dzieci: angażowanie dzieci i młodzieży w realizację konstruktywnych działań o charakterze profilaktycznym, społecznym, kulturalnym, edukacyjnym, artystycznym, rekreacyjnym, wypoczynkowym lub sportowym nastawionych na osiągnięcie konkretnego celu i efektu.

Organizacja wycieczek: organizacja wyjazdów poznawczo-rekreacyjnych oraz integracyjno-profilaktycznych w ramach wakacji i ferii szkolnych oraz wyjazdów weekendowych, poza miejsce zamieszkania dzieci (każdorazowa konieczność pozyskania osobnej zgody od opiekunów prawnych dzieci).

UZASADNIENIE

Program "Wychowawca Podwórkowy" ukierunkowany jest na ukazanie młodym mieszkańcom naszej społeczności jak konstruktywnie, z korzyścią dla siebie i rówieśników można spędzić czas wolny, zaspakajając potrzeby bezpieczeństwa przynależności, szacunku, akceptacji. Dzięki przyjaznej atmosferze na zajęciach, umiejętności pracy z dziećmi Wychowawcy Podwórkowi odkrywają umiejętności, talenty młodych osób, przełamując bariery niepewności. Dzieci i młodzież nabierają zaufania, otwierają się przed nimi, rozmawiają o swoich pasjach, marzeniach. Atrakcyjność zajęć proponowanych w ramach programu znacznie podnosi skuteczność wielu działań profilaktycznych, wychowawczych, integracyjnych kierowanych do młodych ludzi. Dzięki realizacji Programu "Wychowawca Podwórkowy" dzieci i młodzież otrzymują nie tylko możliwość aktywnego i bezpiecznego spędzania czasu wolnego, ale przede wszystkim sposobność współdziałania w grupie. Mają też okazję do integrowania się z różnymi środowiskami wychowawczymi i lokalnymi, przebywania wraz z rówieśnikami w kontekście zabawy i relaksu w towarzystwie przyjaznych i dostarczających pozytywnych wzorców dorosłych. Nadal istnieje duże zapotrzebowanie na stworzenie systemu opieki otwartej nad dziećmi i młodzieżą, którzy dużo czasu spędzają przed blokiem, na podwórku czy też po prostu "na ulicy" dlatego przyjęcie przedmiotowej uchwały jest w pełni uzasadnione.